

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **MUDr. I. Š.**, zastoupené JUDr. Karlem Sochořem, advokátem se sídlem Na Hradbách 2632/18, Ostrava, proti žalovanému: **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**, odbor sociálních věcí, se sídlem 28. října 117, Ostrava, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 5. 2007, č. j. 38 Cad 30/2006 - 40,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Odměna advokáta JUDr. Karla Sochora **se určuje** částkou 4800 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Žalobkyně (dále „stěžovatelka“) podala včas kasační stížnost proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Krajského úřadu Moravskoslezského kraje (dále „žalovaný“) ze dne 23. 6. 2006, č. j. MSK 89858/2006, sp. zn. SOC/26746/2006/Dri. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání stěžovatelky a potvrdil rozhodnutí Magistrátu města Havířova ze dne 18. 4. 2006, č. j. E/OSV1/5752/Brz/2006, jímž byla stěžovatelce s účinností od 1. 3. 2006 odejmuta opakovaná dávka sociální péče, která jí byla vyplácena na základě rozhodnutí téhož správního orgánu ze dne 28. 2. 2006, č. j. OSV/1/16448/Brz/2006. Dávka sociální péče

byla stěžovatelce odejmuta v důsledku zhodnocení majetku stěžovatelky, který byl shledán dostatečným k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a nezbytných nákladů na domácnost pro stěžovatelku a její nezletilé děti.

II.

Stěžovatelka v kasační stížnosti výslovně uplatňuje důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), když namítá vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit.

Stěžovatelka uvádí, že je rozvedená, samoživitelka a má ve své péči dva nezletilé syny, přičemž sociální dávky jsou a v rozhodné době byly jejím jediným zdrojem příjmů. Odnětí sociálních dávek na základě skutečností, které stěžovatelka v souladu s právními předpisy oznámila Magistrátu města Havířova, odboru sociálních věcí (jednalo se o ukončení smlouvy o stavebním spoření a připsání peněžních prostředků ve výši 115 472,10 Kč z tohoto spoření na účet stěžovatelky, a postupné odeslání části těchto peněžních prostředků, mj. i soukromým fyzickým osobám, s tím, že konečný zůstatek na účtu ke dni 28. 2. 2006 činil 32 518,55 Kč), bylo podle názoru stěžovatelky ve svém dopadu v rozporu s dobrými mravy, „ač mohlo být na první pohled posuzováno jako zákonné“. Stěžovatelka dodává, že tento postup správního orgánu měl vliv na zhoršení jejího zdravotního stavu s tím, že od července 2007 jí byl přiznán částečný invalidní důchod, přičemž její zdravotní indispozice trvala již v době, kdy k odnětí sociálních dávek došlo. Stěžovatelka v kasační stížnosti shrnuje odůvodnění rozhodnutí žalovaného a krajského soudu a namítá, že ustanovení § 4 zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů, bylo v jejím případě aplikováno bez ohledu na její skutečnou situaci.

Stěžovatelka se dále domnívá, že správní orgán porušil ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, podle něhož *„správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.“* Stěžovatelka totiž správnímu orgánu prvního stupně (s předstihem několika měsíců) oznámila, že jí budou vyplaceny finanční prostředky z ukončeného stavebního spoření a v této souvislosti se dotázala úřednice, se kterou jednala, jak má s penězi naložit a zda z těchto peněz může uhradit své dluhy. Přestože stěžovatelka v kasační stížnosti přiznává, že svoji otázku neformulovala doslova tak, aby jí bylo sděleno, jak může s penězi naložit, aby o nárok na sociální dávky nepřišla, bylo prý vzhledem ke kontextu celého jednání možno takový smysl její otázky předpokládat. Stěžovatelce bylo údajně řečeno, že zmíněné dluhy uhradit může, což stěžovatelka také učinila. Pokud by však byla náležitě poučena o tom, že úspory ze stavebního spoření mají být účelově určené k zajištění bydlení, zajisté by je k tomuto účelu použila. K úhradě dluhů stěžovatelka přistoupila pro mylnou či neúplnou informaci pracovnice správního úřadu a také proto, že věřitelé hrozili vymáháním dluhů a dluhy úročením dále narůstaly. Stěžovatelka připouští, že by tehdy mohla dluhy uhradit jinak, např. formou jiné půjčky či je zajistit pro věřitele zřízením zástavního práva na část nemovitosti, kterou měla v úmyslu získat.

Podle stěžovatelky měl správní orgán v rámci svého správního uvážení celou situaci zhodnotit v její prospěch. Je totiž nemyslitelné, aby výklad zákona požadoval po příjemci sociálních dávek, buď aby poskytoval správním orgánům neúplné informace, v rozporu se zákonem i vlastním svědomím, nebo aby se dostal nikoliv vlastní vinou do dluhové pastě.

Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a vrátit mu věc k dalšímu řízení.

III.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti plně odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí a na své vyjádření k žalobě stěžovatelky podané ke krajskému soudu s tím, že se závěry uvedenými v napadeném rozsudku krajského soudu ztotožňuje. K námitkám stěžovatelky uvádí, že nesouhlasí s tvrzením, že sociální dávky by byly jejím jediným zdrojem příjmu, neboť bylo zjištěno, že stěžovatelka investovala nemalé finanční částky prostřednictvím svého finančního poradce. Žalovaný uvádí, že tato skutečnost je v současné době předmětem trestního řízení vedeného proti stěžovateli na základě podezření z neoprávněného pobírání sociálních dávek.

Žalovaný uvádí k tvrzení stěžovatelky o nesprávném poučení ze strany správního orgánu prvního stupně o tom, jak má naložit s finančními prostředky ze stavebního spoření, že tato skutečnost nebyla v předcházejícím řízení prokázána, stěžovatelka tento dotaz nikdy nepodala písemnou formou a odpovědné zaměstnankyně správního orgánu prvního stupně si údajně nejsou vědomy, že by takováto otázka ze strany stěžovatelky byla položena. Ve stěžovatelskou napadeném rozhodnutí žalovaný k tomuto uvedl, že *„stavební spoření je státem preferovaný způsob shromažďování finančních prostředků za účelem řešení bytové situace občanů jako součást sociální politiky státu. Nelze tedy předpokládat, že není zájmem státu účel naspořených prostředků měnit, když potřeba zajištění bydlení je naléhavá. Ke změně v posuzování účelu takových prostředků lze přistoupit, pokud zletilý účastník stavebního spoření po ukončení řádného cyklu stavebního spoření neřeší těmito prostředky svoji bytovou situaci v přiměřené lhůtě“*. Z toho podle žalovaného vyplývá, že stěžovatelka byla seznámena s okolností, že stavební spoření je třeba využít v souladu s jeho účelem, tedy k zajištění bytových poměrů.

Žalovaný je rovněž toho názoru, že žalobkyně dostatečně neprokázala, že by z její strany došlo k úhradě dluhů, a není tudíž zcela zřejmé, jak s finančními prostředky ze stavebního spoření skutečně naložila. Žalovaný má dále za to, že přiznání částečného invalidního důchodu stěžovateli od července 2007 v žádném ohledu s napadeným rozhodnutím žalovaného nesouvisí. Z uvedených důvodů žalovaný navrhuje, aby byla kasační stížnost zamítnuta jako nedůvodná.

IV.

Nejvyšší správní soud po konstatování přípustnosti kasační stížnosti přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem

a důvody v kasační stížnosti uvedenými, a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejprve se Nejvyšší správní soud s ohledem na důvod podání kasační stížnosti uplatněný stěžovatelkou [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.] zabýval tím, zda skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, má oporu ve spisech, neboť stěžovatelka se domnívá, že ustanovení § 4 zákona, o sociální potřebnosti (ve znění účinném do 31. 12. 2006), bylo v jejím případě „aplikováno bez ohledu na její situaci.“

Stát se zákonem č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti zavázal poskytovat dávky sociální péče těm občanům ČR, které lze považovat za „sociálně potřebné“. V souladu s ustanovením § 1 tohoto zákona se status sociální potřebnosti občanovi přizná, jestliže jeho příjem nedosahuje částek životního minima stanovených zvláštním zákonem a nemůže si tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním. Za sociálně potřebného se však podle ustanovení § 3 odst. 2 téhož zákona nepovažuje občan, jehož příjem sice nedosahuje částek životního minima, nicméně jeho celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mu mohou plně zaručit dostatečné zajištění jeho výživy a ostatních základních osobních potřeb a nezbytných nákladů na domácnost a toto zajištění vlastním přičiněním lze na občanu spravedlivě žádat.

Při posuzování sociální potřebnosti je tedy příslušný správní orgán povinen přihlédnout nejen k částkám životního minima stěžovatelky, ale také k odůvodněným nákladům na zabezpečení výživy a ostatních základních osobních potřeb a nezbytných nákladů na domácnost, k výši příjmu a k celkovým majetkovým poměrům stěžovatelky. Při zkoumání sociální potřebnosti lze přitom na občanu v souladu s koncepcí sociální pomoci státu oprávněně žádat, aby svou sociální situaci řešil především vlastním přičiněním a využil v maximální možné míře svých sociálních a majetkových poměrů k tomu, aby svůj příjem zvýšil. Pomoc státu proto může nastoupit zásadně až poté, kdy občan takové možnosti využil, resp. podle okolností konkrétního případu je zřejmé, že zlepšení jeho sociální situace vlastním přičiněním je objektivně velmi nepravděpodobné či dokonce nemožné. Jak však plyne ze shora uvedeného, v době vydání napadeného rozhodnutí o odnětí opakované dávky sociální péče nebyla stěžovatelka v situaci, kdy by nebyla schopna sama si zajistit základní životní potřeby.

Nejvyšší správní soud se totiž plně ztotožňuje s kvalifikací finančních prostředků jednorázově vyplacených stěžovatelce ze stavebního spoření (ve výši 115 472,10 Kč) jako majetku stěžovatelky, jak ji provedl žalovaný i krajský soud, o čemž ostatně nebylo sporu. K tomuto majetku bylo proto při posuzování sociální potřebnosti stěžovatelky správním orgánem oprávněně přihlédnuto. Rozhodla-li se stěžovatelka použít svůj majetek na úhradu svých závazků, jedná se jistě o legitimní využití jejího vlastnictví. Zůstala-li však stěžovatelce ke dni 28. 2. 2006 na účtu finanční částka ve výši 32 518,55 Kč, která byla příslušným správním orgánem, žalovaným a krajským soudem shledána dostatečnou pro zabezpečení základních potřeb stěžovatelky a její rodiny (k této skutečnosti stěžovatelka nic nenamítala ani v žalobě ani v kasační stížnosti), rozhodnutí o odnětí opakovaných dávek sociální péče bylo vydáno na základě skutkových zjištění správního orgánu prvního stupně oprávněně.

Dále se Nejvyšší správní soud zabýval tvrzenou vadou řízení před správním orgánem, kterou stěžovatelka spatřuje v porušení ustanovení § 4 odst. 2 správního řádu. S ohledem na uplatněný důvod kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda se jednalo o takovou vadu řízení při zjišťování skutkové podstaty správním orgánem, pro kterou měl soud ve věci rozhodující napadené správní rozhodnutí zrušit.

Zásada poučovací, zakotvená v ustanovení § 4 odst. 2 správního řádu, představuje součást zásady veřejné správy jako služby, podle které je veřejná správa službou veřejnosti. Tato základní zásada, která musí prozařovat výkon veřejné správy, vychází z čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky („*státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon*“). V souladu se zásadou poučovací je správní orgán povinen informovat a poučit dotčené osoby tak, aby nebyly poškozeny v důsledku neznalosti svých procesních práv; nejedná se však o ekvivalent kvalifikované právní pomoci, natož pak finančního poradenství.

Stěžovatelka namítá, že se jí ze strany správního orgánu dostalo na její ústní dotaz, jakým způsobem má naložit s disponibilními peněžními prostředky, obdrženými v důsledku ukončení stavebního spoření (v tom smyslu, aby zůstala i nadále osobou oprávněnou k přijímání opakované dávky sociální péče podle zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, což však výslovně nevyjádřila), odpovědi, že může z těchto finančních prostředků uhradit své dluhy a půjčky, což také učinila. Správní orgán položení takového dotazu a odpovědi popírá s tím, že o této skutečnosti neexistuje žádný písemný důkaz a odpovědné zaměstnankyně si na takovýto dotaz ze strany stěžovatelky nevzpomínají. Rozhodnou skutečností však bylo to, že ke dni 28. 2. 2006 zůstaly stěžovatce na účtu finanční prostředky ve výši 32 518, 55 Kč, které správní orgán vyhodnotil jako dostatečné k zajištění základních potřeb žalobkyně a její rodiny, na základě čehož byla stěžovatelce odejmuta opakovaná dávka sociální péče.

Nejvyšší správní soud v souvislosti s námitkou stěžovatelky o údajném nesprávném poučení správního orgánu dodává, že rozhodnutí správního orgánu by v případě stěžovatelky bylo s ohledem na její majetkové poměry stejné i v případě, kdy by stěžovatelka použila své peněžní prostředky jako zálohu na nákup vlastního bydlení, jak uvedla v kasační stížnosti. Při posuzování sociální potřebnosti je totiž třeba v každém individuálním případě vycházet z faktického stavu, ve kterém se pro tyto účely posuzovaný občan nachází. V případě stěžovatelky přihlédl správní orgán k jejímu majetku, který měla v rozhodné době k dispozici a musel by k němu přihlédnout i v případě, pokud by jej stěžovatelka použila pro účely zajištění svého vlastního bydlení (např. jako zálohu na zakoupení části nemovitosti určené k bydlení).

Zajištění stálého bydlení je třeba řadit mezi základní potřeby každého jednotlivce a při posuzování sociální potřebnosti stěžovatelky správní orgán náklady na bydlení správně zohlednil. Tuto potřebu je však nutné v zájmu sociální spravedlnosti brát jako uspokojenou i v případě bydlení formou pronájmu, jako tomu bylo u stěžovatelky. Přestože lze pochopit snahu stěžovatelky o koupi nemovitosti pro účely zajištění vlastního bydlení, stát nemůže tuto snahu finančně podporovat tím, že by stěžovatelce vyplácel dávky sociální péče i přes skutečnost, že by byla schopná sama si zajistit pokrytí základních

potřeb svých a své rodiny z vlastních zdrojů. Stát totiž v oblasti sociálního zabezpečení plní „pouze“ úlohu „záchranné sítě“, kterou stěžovatelka v době rozhodné s ohledem na poměr nákladů na živobytí stěžovatelky a její rodiny k výši jejích disponibilních finančních prostředků tak intenzivně, jak předpokládá zákonná úprava, nepotřebovala.

Nejvyšší správní soud se rovněž ztotožňuje s vyjádřením žalovaného k tvrzení stěžovatelky o zhoršení jejího zdravotního stavu v důsledku napadeného rozhodnutí správního orgánu prvního stupně a následného správního a soudního řízení. Skutečnost, že stěžovatelce byl od července 2007 přiznán částečný invalidní důchod, s napadeným rozhodnutím žalovaného nesouvisí a není relevantní ani pro posuzování předmětné kasační stížnosti. Podle ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. totiž platí, že při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Jestliže tedy v daném případě bylo přezkoumáváno rozhodnutí správního orgánu I. stupně vydané dne 18. 4. 2006, nemohou na výsledných právních závěrech nic změnit ani tvrzené okolnosti, k nimž došlo až v červenci 2007.

Nejvyšší správní soud proto nezjistil naplnění tvrzeného důvodu kasační stížnosti podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., a proto kasační stížnost jako nedůvodnou podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení úspěšná, proto jí náhrada nákladů řízení nenáleží. Žalovaný v řízení plně úspěšný sice byl, nicméně ze spisu neplyne, že by mu vznikly náklady nad rámec jeho běžné činnosti. Proto soud rozhodl, že se mu nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení.

Stěžovatelce byl právním zástupcem pro řízení o kasační stížnosti ustanoven advokát JUDr. Karel Sochor (č. l. 59); v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 8, § 120 s. ř. s.). Ustanovenému advokátovi stěžovatele náleží v souladu s § 11 odst. 1 písm. b), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), odměna za dva úkony právní služby učiněné v řízení o kasační stížnosti v celkové výši 4200 Kč, a dále náhrada hotových výdajů ve výši paušální částky 600 Kč podle § 13 odst. 3 cit. vyhlášky, celkem tedy 4800 Kč. Uvedená částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. října 2008

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu